

Lehen Hezkuntza. 5,6

SAIOAK: Aurretik 1 / Ekoetxea / Ondoren 1

IKASGAIA	IKASGAI ERLAZIONATUAK	GAI EKOSIZIALAK	INGURUMEN-POLITIKAK
Natura, gizarte, kultura ingurunearen ezagutza	<ul style="list-style-type: none"> Balio Zibikoak Heziketa Fisikoa 	<ul style="list-style-type: none"> Ekodependentzia Zibilizazio krisia Aldaketa ekosozialeko eragileak 	<ul style="list-style-type: none"> Hondakinak Biodibertsitatea Ohitura jasangarriak Lurzorua Aldaketa klimatikoa

Ikas egoeraren markoa

TESTUINGURUA. Zugaztietako meatze-inguruneak aukera ematen digu natura-, gizarte- eta kultura-ingurune elementuen artean ezartzen diren harremanak ezagutzeko. Burdin mineralaren erazketak erabat aldatutako paisaia da, eta naturak berreskuratzen du, gizakiaren laguntzarekin. Horrela, uler dezakegu gizakiok gure ingurunea eraldatzeko dugun botere izugarria eta gure ingurumena babesteko eta klima-aldaketa geldiarazteko konponbideak bilatzeko beharra.

Abiapuntua

Nola desagerrarazi mendi bat? Nola eragiten du gizakiak bere ingurunean? Zer behar du ekosistema batek biodibertsitate handiagoa izateko? Zer egin dezakegu klima-aldaketaren aurka borrokatzeko?

AZKEN EKOIZPEN EDO PRODUKTUA.

- Ikasleek material bat jasoko dute Zugaztietako bisita prestatzeko, ingurua kokatzeko eta esperientzia didaktikoan garatuko diren gaiekin lehen harremana izateko.
- Bisitari zehar, material didaktiko baten laguntzaz, Zugaztietako meategi zaharren inguruan ibilbide bat egingo dugu paisaia berezi hori osatzeko elementuak, meategien ezaugarri nagusiak, burdin mineral motak, ekosistemen bilakaera eta inguruko erabileren bilakaera (aisia eta aisia gaur egun) ezagutzeko. Hori guztia gure ekintzen ingurumen-ondorioak ulertzeko eta gure ingurunearen hobekuntzan eta klima-aldaketaren aurkako borrokan aktiboki inplikatzeko beharra ulertzeko. Horrela, eta arazo global bat konpontzeko tokian tokikotik hasi behar dela kontuan hartuta, ikasleek aktiboki parte hartuko dute zonan sortutako hondakinen eta zaborren lokalizazioan (hezitzaile-taldeak jaso egingo ditu); gainera, ikasgelan garatzeko, klima-aldaketaren aurka borrokatzen lagunduko digun ingurumen-konpromisoa aukeratzeko dute. Gainera, Labirintoa bisitatzeko aukera dago, gizakiak ere esku hartu duen paisaia karstikoa.
- Ondoren, ikastetxean, ingurumen-konpromiso hori betetzeaz gain, jarduera batzuk egingo dituzte eskuratutako ezagutzak finkatzeko eta esperientzia didaktikoan transmititutako balioei buruz hausnartzeko.

HELBURU KOMPETENTZIALAK

- Naturaren eta gizakiaren arteko erlazioak ulertzea: ekosistemen segida (mendi naturalak-minak-berreskurapena).
- Meatzarien bizimoduak ezagutzea eta munduko beste leku batzuetako egungo egoerarekin alderatzea.
- Naturguneez gozatuz, ohitura osasungarriak hartzea.
- Ingurumena hobetzeko eta klima-aldaketaren aurka borrokatzeko konpromisoa hartzea.

Curriculumaren zehaztapenak

NATURA, GIZARTE, KULTURA INGURUNEAREN EZAGUTZA

FUNTZ. KONP	DESK.	KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK	EBALUAZIO IRIZPIDEAK	OINARRIZKO JAKINTZAK
HKK CP STEM KD KPSII HK EK KAKK	1, 3 1, 2 1, 2, 4, 5 1 4 1, 4 1 1, 2	5. Natura-, gizarte- eta kultura-ingurune ko elementu edo sistemen ezaugarriak identifikatzea eta aztertzea, eta horien antolamendua eta propietateak deskribatzea, eta haien arteko harremanak ezartzea, kultura- eta natura-ondarearen balioa ezagutzeko eta hura kontserbatzeko eta hobetzeko ekintzei ekiteko, erabilera arduratsu eta iraunkor baten bidez.	5.2. Natura-, gizarte- eta kultura inguruneko elementuen arteko konexio errazak egitea, eta elementu horien artean sortzen diren harremanak ulertzea. 5.3. Ea modu kritikoa aztertzen eta balioesten dituen aurrerapen teknologiko, kultural eta sozialekiko ideia zientifikoak, eta ea aitortzen duen bizi kalitatea hobetzen laguntzen dutela. 5.4. Natura- eta kultura-ondarea kontserbatzeko eta hobetzeko jarrerak balioestea, babestea eta erakustea, iraunkortasunaren aldeko konpromisoak eta jokabideak islatzen dituzten proposamen eta ekintzen bidez.	A: Kultura zientifikoa 1. Jarduera zientifikorako hastapenak – Ikerlanaren berezko estrategiak, honako hauekin lotutako ohiturak eta jarrerak garatzen laguntzen dutenak: jakin-mina, interesa, zorrozatasuna eta zehaztasuna, sormena, pentsamendu kritikoa, ahalegina eta autonomia lan pertsonalean, eta jarrera arduratsu eta aktiboa zereginetan, banakakoetan zein taldekoetan; genero-ikuspegia kontuan hartuta. 2. Bizitza gure planetan – Gizakiaren bizi-funtzioen oinarrizko alderdiak ikuspegi integratu batetik: ingurunearekiko harremana. – Jokabide osasungarri eta jasangarriak, osasun fisiko, emozional eta sozial egokia sustatzen dutenak. Kontsumo arduratsua eta jasangarria, aisialdiaren kudeaketa, gailu digitalen erabilera egokia. – Erliebea eratzeko eta modelatzeko oinarrizko prozesu geologikoak. Arroken eta mineralen oinarrizko sailkapena. Baliabide geologikoen erabilerak eta ustiapen jasangarria.
HKK KE STEM KD KPSII HK EK KAKK	1, 2, 3, 5 1, 2, 3 1, 2, 5 2, 3, 5 4 1, 2, 3, 4 1, 2, 3 1	6. Gizakiak ingurunean egiten duen esku-hartzearen kausak eta ondorioak kritikoki aztertzea, maila soziala, ekonomikoa, kulturala, teknologikoa eta ekologikoa integratuz eta pertsonen eta planetaren errespetuarekin, zaintzarekin eta babesarekin kontsekuenteak diren ohitura iraunkorrak praktikan jarritz, arazoei aurre egiteko, konponbideak bilatzeko eta konponbidean banaka eta elkarlanean jarduteko gaitasuna garatzeko.	6.1. Giza interakzioaren kausak eta ingurunean dituen ondorioak kritikoki aztertzea, alderdi soziala, ekonomikoa, kulturala, teknologikoa eta ekologikoa integratuta, eta problemak identifikatuta. Bizitza jasangarriaren kontzientzia transferitzea, planetak dituen arazoentzako irtenbideak bilatzeko eta bere ingurunean jendaurrean jakinarazteko. 6.2. Jarrera ekintzailea erakustea arazo ekosozialei aurre egiteko proposamenak bilatu, kontrastatu eta ebaluatzean, banaka eta taldean soluzio arrazoiuak emanda.	C. Gizarteak eta lurraldeak 1. Egungo munduaren erronkak – Ekosistema nagusiak eta haien paisaiak. – Ingurune naturala. Irudikapen grafikoa eta bisuala. 2. Gizarteak denboran zehar – Natura- eta kultura-ondarea ondasun eta baliabide gisa; haren erabilera, zaintza eta kontserbazioa.
HKK KE STEM KD KPSII HK EK KAKK	1, 2, 3 1, 2 4 1, 4, 5 4, 1, 3, 2 1	7. Natura-, gizarte- eta kultura-ingurunearen jarraitutasunak eta aldaketak behatzea, ulertzea eta interpretatzea, kausalitate-, aldiberekotasun- eta ondorengotza-erlazioak aztertuta, elementuen eta gertaeren arteko harremanak azaltzeko eta baloratzeko, eta iraunkortasun-irizpideen arabera jokatzeko.	7.1. Bitarteko natura-, gizarte- eta kultura-inguruneko elementuen arteko kausalitate-, aldiberekotasun eta jarraitutasun erlazioak aztertzea.	

Lehen Hezkuntza. 5,6

SAIOAK: Aurretik 1 / Ekoetxea / Ondoren 1

FUNTZ. KONP	DESK.	KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK	EBALUAZIO IRIZPIDEAK	ONINARRIZKO JAKINTZAK
HKK KE KD KPSII HK KAKK	1, 2, 5 1, 3 1, 2, 3 3 1, 2, 3 1, 2	8. Aniztasuna eta genero-berdintasuna onartzea eta baloratzea, pertsona guztiekiko enpatia eta errespetua erakutsita, gai etikoei buruz modu kritikoan hausnartuta, etengabe eraldatzen ari den gizarte baten ongizate indibidual eta kolektiboan laguntzeko eta Europan bizikidetzak baketsua eta errespetuzkoa lortzeko.	8.1. Norberaren eta taldearen ongizatea eta Europaren integrazioaren balioak lortzen laguntzea, egungo gizartea itxuratu duten prozesu geografiko, historiko eta kulturalak ezagututa, kultura-aniztasuna baloratuta, eta pertsona guztiekiko eta genero berdintasunarekiko enpatia eta errespetua erakutsita.	

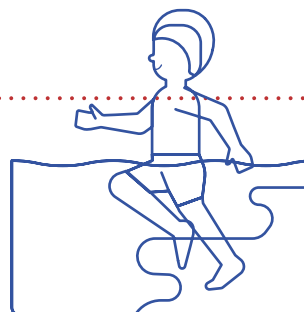
BALORE ZIBIKOAK (LEHEN HEZKUNTZA 6)

FUNTZ. KONP	DESK.	KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK	EBALUAZIO IRIZPIDEAK	ONINARRIZKO JAKINTZAK
HKK KD KPSII HK CP KAKKK	1, 2, 3 1, 4, 1, 2, 4 1, 2, 3 1 3	1. Norbere buruari eta inguruneari buruzko gaiak eztabaidatzea eta argudiatzea, informazio bilatuz, eta jarrera erreflexiboa sortuz, autoezagutza eta autonomia pertsonala sustatzeko.	1.1. Norberaren kontzeptu egoki bat eraikitzea gainerakoekin eta naturarekin lotuta, modu seguru eta kritikoan, identitateari buruzko ezaugarriekin.	A. Pentsamendu abstraktua garatzeko oinarrizko trebetasunak – Ideien eta kontzeptuen inguruko ikerketa: hipotesiak formulatzea, imajinatzea, alternatibak bilatzea, ondorioak aurreikustea, aukerak hautatzea. – Arrazoiketaren oinarriak pentsatzean: argudiatzea, kausak eta ondorioak erlazionatzea.
HKK CP KD KPSII HK EK KAKK	1, 5 3 3 3, 4 1, 2, 3 1 1	2. Arau eta balio zibiko eta etikoei buruz gogoeta egitea eta argudiatzea, bizitza indibidual eta kolektiborako duten garrantzia antzemanaz, eta modu eraginkorrean aplikatuz.	2.2. Bizikidetzak baketsua, errespetuzkoa, demokratikoa eta bidezkoa sustatzea, baita gatazkek konpontzeko konpromisoa ere.	B. Pentsamendu kritikoa eta autonomia morala – Pentsamendu kritikoa eta etikia. Galdera, gogoetarako tresna gisa. – Elkarriketaren praktika. Erabakiak hartzea. Besteekiko enpatia. D. Gizartea, justizia eta demokrazia – Gizarte-bizitzaren oinarriak eta kontzientzia pertsonala.
HKK KE STEM KD KPSII HK EK	2, 5 1, 2 5 1, 4, 5 2, 2, 3, 4 1	3. Gizabanakoaren, gizartearen eta naturaren arteko harreman sistemikoak aztertzea, arazo ekosozialei buruzko ezagutzaren eta gogoetaren bidez, pertsonetikiko eta planetarekiko errespetuarekin, zaintzarekin eta babesarekin.	3.1. Klima-aldaketa ulertzea, hura geldiarazteko hainbat aukera ebaluatzen eta garapen jasangarriak helburuak lortzeko, ingurune hurbilean kausak eta arazo ekosozialak identifikatuz. 3.2. Pertsonetikiko, animaliekiko eta planetarekiko errespetuarekin, eta haien zaintzarekin eta babesarekin bat etorriko diren balio, jardun eta jarrera afektiboekin aktiboki konprometitzea, uraren eta energiaren kontsumo arduratsua eta mugikortasunaren eta hondakinen kudeaketa eta erabilera iraunkorra sustatuko dituzten jardueretan parte hartuz.	E. Iraunkortasuna eta ingurumen-etika – Planetaren mugak eta klima-aldaketa. – Izaki bizidunetikiko eta natura-ingurunearekiko enpatia, zainketa eta estimua. – Gure kontsumo-ohiturak aztertzen jarraibideak. Kontsumo-ereduak (tokikoa, globala...). Kontsumo arduratsua, uraren eta energiaren erabilera, eta hondakinen kudeaketa.

HEZIKETA FISIKOA

FUNTZ. KONP	DESK.	KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK	EBALUAZIO IRIZPIDEAK	OINARRIZKO JAKINTZAK
STEM KPSII HK EK	1, 2, 5 1 4 1	6. Ziurgabetasuna duten inguruneetako egoera motorretan jarduteko aukerak aurkitzea eta baliatzea, zenbait natura- eta hiri-ingurune jardunaren testuinguru gisa baloratzeko eta ingurune horiek zaintzen eta hobetzen laguntzeko.	6.1 Ekintza motorrak natura- eta hiri-ingurunekeo jardueren ziurgabetasunera efizientziaz egokitzea. 6.2 Ikastetxearen inguruko natura- eta hiri-inguruneak jarduera fisikoa egiteko eskaintzen dituen aukerak baloratzeta. 6.3 Jarduera fisikoa egitean segurtasun-neurriak hartzea.	C multzoa - Kooperazioko egoera sozomotorrak – Jokoan bertan proposatzen den erronka bati edo sortzen den arazo bati konponbidea emateko erantzun originalak. E multzoa - Ziurgabetasuna duten inguruneetako egoera motorrak – Landa eta hiri-inguruneetako jarduera fisikoak. – Natura-ingurunean egindako desplazamendu arrazoitua eta hausnartua, kokapenerako informazio eta erreferentzia egokiak hartuz (plano batean markatutako ibilbide bati jarraitu). – Natura-ingurunean jarduteko printzipioak eta ekintza-arauak: arriskuaren/segurtasunaren kudeaketa, emozioen kontrola... – Jarduera horietarako berezko materiala eta ekipamendua, segurtasuneko barne. G multzoa - Heziketa fisikoaren zeharkako jakintzak – Ingurunearen zaintza, komunitaterako zerbitzu gisa, natura gunean egiten den jarduera fisikoan.

Ikuspegi ekosoziala

IKASKUNTZA EKOSOZIALA

- * Giza ekomendekotasuna barneratzea. Bizitzaren egituraren parte garena konturatzea.
- * Biosfera gurtu. Biodibertsitatearen eta ekosistemen garrantzia baloratzea. Natura gizakiek kontrolatu eta ustiatzeko existitzen delako ideia-eraren ikuspegi kritikoa izatea. Antropozentristatik ekozentristamora pasatzea.
- * Klima-aldaketa zer den, haren kausak, ondorioak eta konponbideak ezagutzea.
- * Baliabide eta hustubideetan Lur planetaren mugak ezagutzea.
- * Pentsamendu holistikoa eta kritikoa garatzea.
- * Erakustea gure gizarteak desberdinak direla ikuspegi intersektorialetan (generoa, klasea, jatorria, etab.) eta zein diren kausak. Mendebaldeko garapen-eredua ezin da orokortu, eta ekosistemetako hustubideen baliabide-espiloan eta aldatzean oinarritzen da, baita zaugarrien dauden pertsonen pobretzean ere.

EBALUAZIO IRIZPIDE EKOSOZIALAK

- * Izaki bizidun guztiak elkarri lotuta daudela onartzea.
- * Gizakiak gainerako izaki bizidunak behar dituela adieraztea.
- * Bizitza osoari balioa ematea.
- * Biodibertsitatea babesteko ekintzak egitea.
- * Balio handia ematea bizitza osoa zaintzeari, kulturalki arbuioa eragiten diguna barne (ornogabeak, adibidez).
- * Azaletik azaltzea zertan datzan klima-aldaketa.
- * Klima-aldaketaren ondorio batzuk zerrendatzea.
- * Klima-aldaketarekin lotuta planteatzen diren arazoei aurre egiteko irtenbide indibidualak, komunitarioak eta sozialak diseinatzea.
- * Planeta mugatu batean hazkunderari eta kontsumoari mugak daudela sinetsita adieraztea.
- * Oinarrizko arrazoibide konplexuak azaltzea ikasgelan edo eskolaz kanpoko jardueretan ikusitako gertaera bati buruz.
- * Desberdintasunen kausa nagusiak azaltzea eta batzuk besteekin zuzenean erlazionatzeko moduaren adibideak erakustea.

OINARRIZKO JAKINTZA EKOSOZIALAK

- * Ekomendekotasunaren kontzeptua. Gizakiak bere beharrak modu autonomoan asetzeko ezintasuna, naturaren laguntzarik gabe.
- * Natura zaintzearen garrantzia.
- * Edertasuna izaki bizidunen aniztasunean eta oreka ekosistemikoetan.
- * Naturarekiko lotura emozionala.
- * Klima-aldaketaren kausak: erregai fosilak erretzea. Berotegi-efektua handitzea, berotegi-efektuko gasen isurketagatik.
- * Klima-aldaketaren ondorioak: muturreko fenomeno meteorologikoak (lehortekak, uholdeak, bero-boladak, etab.), suteak, izotza urtzea, itsas maila handitzea, basoak galtzea, etab.
- * Etengabeko hazkunderako ezintasuna. Mendebaldeko bizimoduaren aztarna ekologikoa.
- * Fenomeno konplexuak ulertzeko sarrera (gizakiaren eta ingurunearen arteko elkarreragina).
- * Giza Eskubideen eta haurren urraketak: haurren lana, hezkuntzarako sarbiderik eza, etab.
- * Emakumeen gutxiespen kulturala, ekonomikoa eta politikoa.

Euskal Autonomia Erkidegoko curriculumaren kompetentzia esparruarekin lotura zuzena izateaz gain, dimentsio ekosoziala indartu nahi izan dugu gure ikas esperientzietan. Horretarako, FUHEMek (Fundación Benéfico-Social Hogar del Empleado) proposatutako ikaskuntza ekosozialak ere sartu dira modu osagarrian. Begirada ekosozialaren integrazioan erreferentzia da FUHEM.

Lehen Hezkuntza. 5,6

SAIOAK: Aurretik 1 / Ekoetxea / Ondoren 1

Metodologia

ESTRATEGIA

Arazoetan oinarritutako ikaskuntza
Gogoetan oinarritutako ikaskuntza
Gamifikazioa
Ikaskuntza kooperatiboa

ESTRATEGIA EKOSIZIALAK

Ikuspegi sozioafektiboa
Ekintzarako ikaskuntza
Ezagutzaren eraikuntza kolektiboa
Ikaskuntza aktiboa
Inklusioa
Ikuspegi holistiko eta kritikoa

TEKNIKAK

OHIKOAK:
Digitalak
Ikus-entzunezkoak
Entzute kolektiboa
Azalpenak talde handietan

EZOHIKOAK:
Beste batzuk: Ingurune naturala / Ekoetxea

